

J.C. Romaguera

Q ueda demostrat que la grandesa d'un artista es posa de manifest en les seves obres menors, aquelles que dins tota la seva producció tenen reservat un paper secundari, ja sigui perquè no admeten el qualificatiu de genial, en la mesura que són imperfectes respecte de les gran obres, ja sigui perquè les circumstàncies en les quals foren realitzades no obeeixen a les condicions necessàries per elaborar un pilar fonamental de la seva creativitat. Així i tot, aquestes són la prova més evident que la tasca de l'artista va més enllà del resultat de l'obra, demostrant que el seu virtuosisme no es pot veure condicionat per condicionants que, al cap i a la fi, haurien d'esdevenir aliens. El cas més paradigmàtic, en aquest sentit, de la història del cinema és el d'Orson Welles, qui al llarg de la seva trajectòria ens oferí inqüestionables obres mestres com *Ciudadà Kane*, *Sed de Mal*, *F for Fake*, algunes de les quals esdevingueren pro-

postes revolucionàries i radicals, però que va haver de patir la marginalitat per part dels sistemes de producció, la qual cosa l'obligà a l'exili europeu i a haver de buscar finançament davall de les pedres. Circumstàncies adverses que alhora han servit per perllongar la llegenda d'un cineasta ambiciós i megalòman, però posseïdor d'un esperit creatiu lliure i contrari a modes i convencionalismes i per constatar que el seu geni estava molt per sobre de les lamentables condicions en què havia de treballar, sobretot perquè va saber mantenir un discurs coherent que elevava qualsevol de les seves propostes, per molt menor que fos, a una categoria superior.

Familiar a aquest personal discurs, devia trobar Orson Welles l'univers de la baronessa danesa Karen Blixen, més coneguda pel pseudònim masculí d'Isak Dinesen, ja que al llarg de la seva vida va intentar traslladar al cinema alguns dels relats de l'escriptora. Un dels infructuosos intents, per qüestions de finançament —l'etern inconvenient que trobà We-

lles—, tenia com a objectiu rodar una versió d'*El maremoto de Nordeney*, en la qual Welles mateix havia d'interpretar un fals cardenal. El cineasta no desistí i de nou va intentar un altre projecte titulat *The full moon*, pel·lícula dividida en tres episodis basats en altres tants relats de Dinesen: *L'heroïna*, *Un conte rural* i *Una història immortal*. De nou, però, les maleïdes circumstàncies, encarnades en la presència de la televisió francesa —productora del film— permeteren tan sols que es portés a terme el tercer capítol i en format de telefilm de només 58 minuts de durada.

...Una història immortal esdevé una aclaparadora, irònica i trista, metàfora sobre la pròpia activitat creativa d'Orson Welles i, en definitiva, sobre el que era i va ser la seva vida

No hi ha dubte que la senzillesa de mitjans, la pròpia naturalesa del format televisiu i la impossibilitat de gaudir d'un pressupost major, determinaren sobretot l'aspecte formal de la pel·lícula, tal i com queda demostrat per l'absència dels costosos i exuberants moviments de càmera, habituals en els films fets per Welles a Hollywood. *Una història immortal* deixà, però, constància de qui hi ha al darrera de la càmera, no només perquè així i tot podem contemplar algunes característiques habituals de la planifica-

ció del cineasta, sinó perquè aquest film, al cap i a la fi, és una de les seves obres més personals en la qual es recuperen algunes de les constants temàtiques més presents al llarg de la seva filmografia: els ambients mariners que ja apareixien a *La dama de Shangai* i *Mr. Arkadin* són un precedent, i sobretot perquè, a la primera, el protagonista era també un jove mariner que era enganat per una parella de milionaris; les reflexions al voltant de la corrupció que exerceix el poder, l'amargor que provoca una vida

mancada d'amor, la insatisfacció que es deriva de l'ambició, etc., són qüestions ja plantejades a pel·lícules com *Ciudadà Kane* i *Els magnífics Amberson*.

Al marge de tots aquests vincles entre *Una història immortal* i la resta de l'obra wellesiana, cal aclarir que, des del punt de vista temàtic, la pel·lícula se centra en una idea que tampoc esdevé novedosa pel que fa a la filmografia de Welles, però que sí que es manifesta en una dimensió molt més profunda i complexa. Al darrera de la història de Mr. Clay—interpretat pel cineasta mateix—, un gran magnat que viu a Macao que ha traït el seu soci, i el seu demiürg intent de convertir en realitat una llegenda marinera que parla de com un vell milionari paga un mariner perquè faci l'amor amb la seva esposa i li doni així un hereu, hi ha una reflexió molt propera al cineasta: el control absolut sobre una creació, i de com aquesta es representa, i la impossibilitat de convertir la ficció en realitat. En aquest sentit, *Una història immortal* esdevé una aclaparadora, irònica i trista, metàfora sobre la pròpia activitat creativa d'Orson Welles i, en definitiva, sobre el que era i va ser la seva vida. ■

